

Розділ I

ДИВНІ ПОСТОЯЛЬЦІ

Вона шукає пропащі душі і зміцнює,
Просить ласки й осягає її,
Святіша від Вірсавії.

Св. Еніфаній¹

Шалені пекучі вітри терзали Малопольщу влітку 1572 року. Вони були сильними настільки, що могли знести не лише подорожного, який випадково опинився серед поля, але й вершника разом з конем. По таких вітрах завжди чекають бурі, зливи, яка б, удосталь налютувавшись, затихла, але її не було. Тільки дерева виривалися з корінням, і залишені десь випадково багаття миттю розросталися велетенським полум'ям, охоплюючи вогнем усі найближчі околиці.

«Не на добро...», — скрушно хитали головою старці, насмілюючись хіба вистромити носа зі своїх осель. Час від часу знадвору чувся глухий стукіт в стіну. Це вітер люто жбурляв у неї чимось, що підняв із землі подекуди за кілька стай² звідси. Шмат деревини, сідло, заступ, якесь нещасне козеня або навіть теля могли прилетіти будь-якої миті і звідки завгодно. Так тривало вже третій день.

¹ З книги А. Содомори «Латинські написи Львова».

² *Стая* (пол. *staja*) — старопольська міра довжини. Одна стая — 134 м.

І стільки ж часу у заїжджому дворі, що знаходився за два дні дороги до Кракова, не було нових постояльців. Були ті, що через вітри не могли їхати далі, але й перестали платити господарю за нічліг. Втім власник двору, попри збитки, усе ж мав і вигоду, оскільки задурно своїх гостей не годував, а ті, радше з нудьги, аніж з голоду, їли й пили багато.

Один із них, на ім'я Христоф, наказував приносити їжу й питво йому до кімнати, сам з'являючись серед цих своїх друзів по нещастю вкрай рідко. Хоча й невідомо було, чи він так само, як і решта, поспішав, а чи просто насолоджувався товариством пишногоруді чорнявки, котрій також знайшлося місце у його вузьких покоях. Загорнувшись у брудну діряву ковдру, вона солодко дрімала, підклавши долоні під праву щоку. За вікном люто свистіли вітри, яких, здавалось, було там тисячі, і кожен з них мав свій голос, мов у якомусь диявольському хорі, проте вони наче заколисували цю жінку. Жодної тривоги, жодного неспокою не було на її обличчі, а отже й у її снах.

Христоф, умостившись на стільцеві біля вікна, за яким сірів полудень, не зводив з неї очей, мовби намагаючись вивчити кожную деталь її обличчя, наполовину прикритого розпатланим волоссям, і дослідити поглядом клаптики оголеного тіла, що виднілися з-під ковдри. Хоч, можливо, він чекав пробудження цієї жінки, не бажаючи будити її сам.

Раптом, він зачув чиїсь притишені голоси за дверима і незграбні кроки кількох пар ніг, що, вочевидь, намагалися ступати якомога тихіше. «Авжеж, — подумалось йому, — тим роззявам давно цікаво хто я, хто ця жінка, чим ми тут займаємось і чому не виходимо на люди... Що ж, зараз будуть знати».

Чоловік звівся на ноги і нечутно підійшов до дверей. Хвилину почекавши, він різко повернув ключ у дверях і щосили смикнув їх на себе. За ними виявилось три здивовані мармизи, що належали

трьом захмелілим чоловікам, ззовні схожих на волоцюг через свій до краю занедбаний одяг.

Двоє з них, що надмірно спиралися перед цим на двері, не втримали рівновагу і провалилися в кімнату, впавши навкарачки, зробившись при цьому подібними на двійко сполоханих свиней.

— Вітаю, панове, — промовив Христоф, спостерігаючи, як ті згодом мусили з навкарачок стати на коліна, дивлячись на нього знизу вгору, як на ікону або ксьондза, що приготував їм причастя.

— Е-е-е-е... курва... е-е-е... — відповів хтось із них.

— Хотіли тільки запитати, чи не потребує пан чогось, — єхидно промовив той, що лишився на ногах. А потім покосившись убік ліжка, хтиво додав:

— І пані...

— Ідть в дупу. Усі троє, — коротко відповів Христоф.

— Ги-ги, — засміявся нахаба, — бачить пан, що ми тут всі в однаковому становищі. Нудно всім до смерті, а в пана он яка забавка...

Він знову зиркнув убік чорнявки, що вже прокинулась і дивилася на них широко відкритими зляканими очима.

— То ж чи не набавився бува пан? А якщо так, то може дасть побавитись і нам?

— Кому це вам?

Христоф потайки від них дістав з-за поясу невелику нагайку і заховав її за спиною.

— Нам, — чоловік вказав на двох своїх товаришів, що вже стояли на ногах і так само глипали голодними очима на ліжку, — а також іншим добродіям, що нидіють там унизу...

«Там унизу» — це була невелика смердюча зала, що правила за шинок. Кімната Христофа знаходилась на горіщі.

— І нехай пан не турбується. Ми панську любку не скривимо... — спраглий любощів волоцюга змінив тон і вже тепер по-справжньому вирішив домовитись, — і можемо навіть панові заплатити відкупні.

— Відкупні? — раптом з цікавістю перепитав Христоф.

— Авжеж, авжеж, — закивали головами всі троє прибулих.

— Скільки?

— Е-е-е... — зачухав потилицею промовець, — десять грошів...

— Здуріли, панове? — хмикнув постоялець, — знали б ви які божественні перса ховаються за тим дрантям, яким вона зараз укрита.

— Двадцять...

— Живіт у неї плаский, а стегна пишні. Таких, зізнатися, я ще не бачив...

— П'ятдесят, чорт забирай! — випалив чоловік.

— А чи відомо вам, який гарячий і хтивий рай поміж тих стегон? Яка це палка коханка, що не соромиться жодних любощів?.. — провадив далі Христоф, — ні? То будьте певні, що так і є! А ви пропонуєте мені п'ятдесят грошей відкупних? Флорин, трясця вашій матері! Флорин і не менше!..

— Та звідки ж нам знати? — облизавши губи, сказав торгівець, — треба хоч глянути... Глянути, що там, під тим дрантям.

— То дивіться, — Христоф вказав рукою на сполотнявілу від страху жінку, що міцно притискала до себе ковдру.

— І подивлюсь, — прохрипів чоловік, — і подивлюсь... Ану, покажи, кралечко, чи так воно все насправді, як оповів твій коханок...

Він підійшов до ліжка і вже простягнув до неї свої руки, коли ж Христоф рвучко змахнув нагайкою і шосили вперіщив того по спині.

Аж ніяк не чекаючи в пориві своєї пристрасі такої болючої несподіванки, прибулий шосили завив. Утім радше від люті, аніж від болю. Не гаючи даремно часу, Христоф пригостив канчуком його вдруге, цього разу хлеснувши по пиці, а далі з таким же завзяттям заходився періщити двох його товаришів. Усім трьом, врешті, не лишалось нічого іншого, як щодуху дременути з кімнати, завиваючи, мов пси і поміж тим засипаючи кривдника найдобрішими прокляттями.

Щойно вони зникли, постоялець знову замкнув двері на ключ і, відкинувши від себе канчука, втер з чола піт. Христоф був високого зросту, міцної статури і мав на вигляд близько сорока років. Риси обличчя його були виразні, а погляд дещо колючий і, здавалось, насмішливий. На щоці, над короткою темною бородою тонкою ниткою тягнувся шрам.

— Ти безчесна людина, Христофе! — викрикнула жінка. — Як ти міг?

— Облиш, — спокійно відповів той, — я ж не взяв у них гроші.

— Мене це навіть дивує! — чорнявка відвела від нього погляд і ображено втюпилась кудись попереду себе.

— Замало пропонували...

— Негідник!

На очах у жінки виступили сльози. Глянувши на неї, Христоф зрозумів, що надто далеко зайшов у своїх жартах. Тихо вилаявшись, він перечекав першу хвилину плачу, а тоді промовив:

— Вибач, Софіє.

Вона витерла очі, вгамувала подих, але озвалася тільки за хвилину.

— Навіщо ти влаштував цю виставу? — запитала жінка.

Христоф низав плечима.

— Хотів їх провчити, а для цього слід було підпустити ближче.

— Хіба ж я не досить натерпілася принижень, Христофе? Чоловік важко зітхнув.

— Дорога Софіє, на жаль, можу тільки вдруге просити мені вибачити. Так, я справді повівся негідно...

— Гарзд, давай забудемо про це, — вона мовила здавленим, але вже рівнішим голосом, — зрештою, ті негідники отримали те, на що заслуговували.

Чоловік вдоволено реготнув.

— Атож, навряд чи в них ще колись виникне бажання до таких торгів.

Неприємний осад на душі, втім, залишився навіть у Христофа. Йому пригадалось, що кілька місяців тому, коли він зустрів Софію ще на Волині, то пообіцяв їй свій захист у дорозі. Тим більше, що прямувала ця жінка, як і він сам, до Кракова.

Софія була знатного походження, однак рано залишилась сиротою. Згодом, прагнучи отримати освіту, подалась до Неаполя, де найнялася служницею до видатного математика Нікколо Тартальї. Чоловік цей, окрім усього, займався ще й алхімією, астрологією та не гребував чаклунством і, подекують, знав потаємні секрети людвисарства, завдяки яким міг виготовляти небачені досі потужні гармати, що одним пострілом здатні були покласти пів ворожої армії.

Нікколо Тарталья помер понад п'ятнадцять років тому, але, подекують, передав знання своїм учням, серед яких була й Софія.

Після смерті вчителя доля її склалася не найкращим чином. Серед найгірших поневірянь був полон у піратів, які продали її туркам у Кафі, звідки вона потрапила до гарему в Бахчисараї. Звідти, на щастя, їй вдалося втекти і пристати до купців, що допровадили її до Речі Посполитої.